

DATUM
2017-08-14
ERT DATUM
2017-05-23

DIARIENR
2017/121-4
ER BETECKNING
Ju2017/03997/L4

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (SOU 2017:36)

Statskontoret redovisar i detta remissvar synpunkter på utredningens förslag om tillsyn och sanktioner. Övriga delar av betänkandet behandlas inte i remissvaret.

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om hur tillsynen ska organiseras och samordnas. Samtidigt finns ett antal frågor som regeringen behöver beakta i den fortsatta beredningen. Statskontoret tillstyrker också förslagen om hur bestämmelserna om ingripanden och sanktioner bör utformas. Statskontoret delar även utredningens bedömning att kostnaderna för tillsynen och kompetensförsörjningen behöver utredas vidare.

I det följande redovisar vi bakgrunden till våra ställningstagandena och vad som i övrigt är viktigt att beakta i anslutning till utredningens förslag.

En tillsynsmyndighet för varje sektor m.m.

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag i avsnitt 8.5.

I kommittédirektivet har regeringen inte lämnat mycket utrymme för utredningen att lämna alternativa förslag till tillsynsorganisation. Utifrån förutläggningarna delar därför Statskontoret utredningens bedömning att ett sektorsuppdelat tillsynsansvar troligen är den mest ändamålsenliga lösningen. Framförallt talar den korta tiden fram till lagens ikraftträdande för att befintliga myndigheter bör behålla eller komplettera sina roller. Mot bakgrund av detta är det också rimligt att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får ett övergripande samordningsansvar på området.

Vi vill dock lyfta upp ett antal frågor som bör beaktas i den fortsatta beredningen av förslagen.

Samordning och stöd avgörande för en fungerande tillsyn

Ett delat tillsynsansvar ställer särskilda krav på samordning mellan myndigheterna. Bristande samordning kan till exempel leda till att verksamheter

som ligger i gränsområdet mellan olika sektorer faller utanför tillsynen. Statskontoret vill därför lyfta fram den roll som MSB föreslås få. En väl fungerande samordnings- och stödfunktion kommer bli särskilt viktig för att åstadkomma en effektiv och enhetlig tillsyn på området. Exempelvis kan samarbetsforumet fungera som en arena för att utbyta erfarenheter mellan tillsynsmyndigheterna. Ett gemensamt metodstöd kan också bidra till en mer enhetlig tillsyn.

Statskontoret noterar också att det kan finnas samhällsviktiga tjänster som inte pekats ut i direktivet men som ändå kan anses ingå i de angivna sektorerna (exempelvis fjärrvärme). Ur ett effektivitets- och helhetsperspektiv vore det lämpligt att även myndigheter som ansvarar för tillsyn inom sådana områden kan ingå i samordningsarbetet. Statskontoret anser därför att regeringens uppdrag till MSB bör bli något bredare än utredningens förslag.

Kompetensförsörjningen är en nyckelfråga

Kompetensförsörjningen i tillsynen är en viktig fråga som kan bli svår att lösa på kort sikt. Som framgår av Statskontorets rapport *Den offentliga sektorn i korthet 2017* upplever många myndigheter att de har brist på lämpliga sökanden, särskilt inom IT-verksamhet.¹ Det kommer därför troligen att bli utmanande för tillsynsmyndigheterna att rekrytera och bibehålla den kompetens som krävs för tillsynsarbetet. Att lösa kompetensfrågan genom myndighetssamverkan eller upphandling av konsulter, som utredningen föreslår, bedömer Statskontoret kan fungera tillfälligt. På längre sikt behöver dock myndigheterna ha egen kompetens, inte minst för att kunna planera tillsynen på ett ändamålsenligt sätt.

Tydliggör ansvarsfördelningen gentemot andra myndigheter

Statskontoret har tidigare påtalat att det är mycket viktigt att tydliggöra gränssnittet mellan tillsynsmyndigheterna och andra myndigheter med liknande uppgifter. I annat fall finns det risk för att det uppstår oklara och

¹ Statskontoret (2017). *Den offentliga sektorn i korthet 2017* (Om offentlig sektor). Uppgifterna kommer från Arbetsgivarverket (2017:1). *Konjunkturbarometern för den statliga sektorn. Medlemmarnas makroekonomiska förutsättningar – en prognos för 2017*.

överlappande ansvarsförhållanden mellan de inblandade myndigheterna.² Några sektorer där Statskontoret saknar en närmare analys av vad valet av tillsynsmyndighet får för konsekvenser för andra aktörer på området är energiområdet, dricksvattenförsörjningen samt hälso- och sjukvården. Gränsdragningen mellan det tillsynsansvar som Affärsverket Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen har och det tillsynsansvar på energiområdet som Statens energimyndighet föreslås få behöver tydliggöras. När det gäller dricksvattenförsörjningen blir Livsmedelsverket en ny aktör inom tillsynen. Även om Livsmedelsverkets tillsyn endast kommer att beröra informationssäkerhet, kan det uppstå gränsdragningsproblem gentemot kommunerna som har kontrollansvaret för dricksvattenanläggningar. Inom hälso- och sjukvårdssektorn är det viktigt att ansvarsfördelningen mellan Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och Socialstyrelsen blir tydlig.

Samordna informationssäkerhetsarbetet med digitaliseringen av offentlig sektor

När det gäller roll- och ansvarsfördelning gentemot andra myndigheter vill Statskontoret även lyfta fram det pågående arbetet med digitalisering i den offentliga sektorn. Utredningen *Digitalförvaltning.nu* (SOU 2017:23) har nyligen föreslagit att ansvaret för att utveckla digitaliseringen i den offentliga sektorn ska samlas i en myndighet (Ekonomistyrningsverket, ESV).³ I betänkandet diskuterar utredningen bland annat behovet av att den ansvariga myndigheten (eventuellt ESV), Datainspektionen, MSB och Post- och telestyrelsen (PTS) samverkar med varandra i syfte att underlätta arbetet med informationssäkerhet.

Statskontoret ser flera beröringspunkter mellan utredningarna. Vi anser därför att den fortsatta beredningen av de båda utredningarnas förslag bör samordnas. Exempelvis bör den myndighet som får ansvaret för digitaliseringsfrågorna involveras i informationssäkerhetsarbetet samt ingå i det samarbetsforum som ska ledas av MSB. För att såväl digitaliseringsarbetet som informationssäkerhetsarbetet ska bedrivas effektivt är det också viktigt att regeringen klargör ansvarsfördelningen mellan de berörda myndigheterna.

² Statskontoret (2012). *Tänk till om tillsynen. Om utformningen av statlig tillsyn* (Om offentlig sektor).

³ SOU 2017:23. *Digitalförvaltning.nu*. Se även Statskontorets remissvar 2017-06-20 (dnr 2017/69-4).

Ingripanden och sanktioner

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag i avsnitt 9.3–9.10.

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheterna ska kunna besluta om administrativa sanktioner som åtgärdsföreläggande och sanktionsavgifter. Erfarenheterna från andra områden visar att en varierad ingripandearsenal behövs för att tillsynsmyndigheterna inte ska avstå från ingripande på grund av att sanktionerna är för kraftfulla.⁴ Statskontoret delar utredningens bedömning att de föreslagna åtgärderna ger möjligheter till en varierande nivå av ingripandemöjligheter som kan bidra till en effektiv tillsyn. Statskontoret tillstyrker därför förslagen om hur bestämmelserna om ingripanden och sanktioner bör utformas.

Viktigt att utreda konsekvenser och finansiering

Statskontoret har i flera sammanhang konstaterat att kostnaderna ofta är en bortglömd sida av tillsynen. Även om en reform som omfattar skarpare tillsyn förväntas leda till effektiviseringar är det viktigt att också beakta kostnaden för tillsynen.⁵ Utredningen lämnar endast förslag på hur de initiala kostnaderna för de berörda aktörerna ska hanteras. Det framgår också att utredningen anser att de samhällsekonomiska vinsterna på sikt kommer att kunna finansiera förändringarna. Statskontoret vill dock påpeka att dessa vinster inte direkt kommer de tillsynsansvariga myndigheterna till del.

Utredningen har inte beräknat kostnaderna för den löpande tillsynen och kompetensförsörjningen med hänvisning till att det saknas underlag för en sådan bedömning. Framförallt saknas kunskap om vilka samhällsviktiga tjänster och hur många leverantörer som ska omfattas av direktivet. Utredningen föreslår att MSB med stöd av de föreslagna tillsynsmyndigheterna ska få i uppdrag att göra en uppskattning av hur många leverantörer av samhällsviktiga tjänster som finns inom varje sektor.

Eftersom kostnaderna för tillsynen kan bli omfattande, särskilt för de myndigheter som i dag inte bedriver liknande tillsyn, är det viktigt att det finns en plan för både finansiering och kompetensförsörjning. Statskontoret delar

⁴ Statskontoret (2012). *Tänk till om tillsynen. Om utformningen av statlig tillsyn* (Om offentlig sektor).

⁵ Se till exempel Statskontoret (2012) *Tänk till om tillsynen. Om utformningen av statlig tillsyn* (Om offentlig sektor).

utredningens bedömning att kostnader och finansiering av förslagen behöver utredas vidare av Statskontoret eller någon annan lämplig aktör. En grundläggande förutsättning för att utreda kostnaderna är dock att MSB först gör en beräkning av antalet leverantörer som kommer att omfattas av bestämmelserna i NIS-direktivet.

Tillförordnad generaldirektör Tony Malmberg har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Sara Sundgren, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Tony Malmberg

Sara Sundgren